

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL GERARD HOGAN
prezentate la 6 octombrie 2021¹

Cauza C-349/20

**NB,
AB**

împotriva

Secretary of State for the Home Department,

intervenient:

United Nations High Commissioner for Refugees (UK)

[cerere de decizie preliminară formulată de First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil)] (Regatul Unit)]

„Cerere de decizie preliminară – Standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională – Directiva 2004/83/CE – Articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză – Excluderea de la recunoașterea statutului de refugiat – Apatrid de origine palestiniană înregistrat la Agenția Organizației Națiunilor Unite de Ajutorare și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Apropiat (UNRWA) – Articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 – Condiții pentru a avea dreptul *ipso facto* la beneficiile acordate de Directiva 2004/83 – Încetarea protecției sau a asistenței din partea UNRWA – Apreciere individuală a tuturor elementelor relevante – Apreciere care include o evaluare *ex nunc* – Articolul 4 – Lipsa unei cerințe privind cauzarea în mod intenționat a unei vătămări sau a unei privări de asistență din partea UNRWA sau a statului în care aceasta își desfășoară activitatea – Protecție sau asistență din partea unor actori ai societății civile care acționează sub patronajul UNRWA sau al statului în care aceasta își desfășoară activitatea”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară privește interpretarea articolului 11 și a articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate².

¹ Limba originală: engleza.

² JO 2004, L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52.

2. Cererea a fost formulată în cadrul unui litigiu între NB și AB, o mamă și fiul său minor, pe de o parte, și Secretary of State for the Home Department (Regatul Unit) (ministrul de interne, denumit în continuare „Secretary of State”), pe de altă parte. NB și AB sunt apatrizi de origine palestiniană care au avut anterior reședința în Liban și care sunt înregistrați ca refugiați la Agenția Organizației Națiunilor Unite de Ajutorare și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Apropiat (denumită în continuare „UNRWA”). Ca și cum viața nu ar fi adus suficiente încercări asupra acestei familii, trebuie arătat că AB are el însuși un handicap grav și nevoi medicale și sociale deosebit de complexe.
3. Procedura are ca obiect contestarea deciziei Secretary of State de respingere a cererilor de acordare a statutului de refugiat sau a protecției umanitare formulate de NB și de AB. Întrucât NB și AB sunt apatrizi de origine palestiniană care s-au înregistrat la UNRWA, ei pot beneficia de protecție și de asistență din partea acestei agenții și astfel, în conformitate cu articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză din Directiva 2004/83, sunt excluși în principiu de la recunoașterea statutului de refugiat potrivit acestei directive, cu excepția situației în care o asemenea protecție sau asistență încetează, în conformitate cu articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.
4. În consecință, cauza aflată în fața instanței de trimitere privește printre altele problema dacă în cazul lui AB a avut loc încetarea protecției sau a asistenței din partea UNRWA în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83. Dacă s-ar constata că o astfel de protecție sau asistență a încetat, AB ar beneficia *ipso facto* de Directiva 2004/83 în virtutea statutului său de refugiat apatrid palestinian fără să trebuiască să demonstreze neapărat, de exemplu, temeri fondate de a fi persecutat, în sensul articolului 2 litera (c) din directiva menționată³.
5. Înainte de a analiza întrebările preliminare, este necesar însă să se prezinte mai întâi dispozițiile legislative relevante.

³ Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 51 și jurisprudența citată). La punctul 81 din Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826), Curtea a statuat că a doua teză a articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 trebuie interpretată în sensul că, în cazul în care autoritățile competente ale statului membru responsabil cu examinarea cererii de azil au stabilit că este îndeplinită condiția privind încetarea protecției sau a asistenței din partea UNRWA în privința solicitantului, faptul de a putea „beneficia *ipso facto* de [această] directiv[ă]” implică recunoașterea de către statul membru respectiv a calității de refugiat în sensul articolului 2 litera (c) din directiva menționată și acordarea de plin drept a statutului de refugiat solicitantului menționat, în măsura în care acesta nu intră totuși în domeniul de aplicare al alineatului (1) litera (b) sau al alineatelor (2) și (3) ale acestui articol 12. La punctul 101 din Hotărârea din 25 iulie 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584), Curtea a precizat că articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 are efect direct. Astfel, având în vedere situația lor concretă, refugiații palestinieni beneficiază de un tratament special, *sui generis*, în temeiul articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva (a se vedea, în ceea ce privește această convenție, citarea integrală de la punctul 6 din prezentele concluzii) și al articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83. Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 80).

II. Cadrul juridic

A. Dreptul internațional

1. Convenția privind statutul refugiaților

6. Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)], a intrat în vigoare la 22 aprilie 1954. Această convenție a fost completată și modificată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, care a intrat în vigoare la 4 octombrie 1967 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”).

7. Articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, care instituie un statut juridic derogatoriu pentru anumite grupuri de persoane, are următorul cuprins:

„Această convenție nu va fi aplicabilă persoanelor care beneficiază în prezent de o protecție sau de o asistență din partea unui organism sau a unei instituții a [Organizației] Națiunilor Unite, alta decât Înaltul Comisar[iat] al [Organizației] Națiunilor Unite pentru Refugiați [denumit în continuare «UNHCR»].

Atunci când această protecție sau această asistență va înceta pentru un motiv oarecare, fără ca situația acestor persoane să fi fost reglementată în mod definitiv, în conformitate cu rezoluțiile pertinente adoptate de Adunarea generală a [Organizației] Națiunilor Unite, aceste persoane vor beneficia, de drept, de regimul prevăzut de această convenție.”

2. Agenția Organizației Națiunilor Unite de Ajutorare și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Apropiat

8. UNRWA a fost creată în temeiul Rezoluției nr. 302 (IV) a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite din 8 decembrie 1949 privind ajutorarea refugiaților din Palestina. Sarcina sa este să contribuie la bunăstarea și la dezvoltarea umană a refugiaților palestinieni. Zona de operațiuni a UNRWA acoperă Libanul, Siria, Iordania, Cisiordania (inclusiv Ierusalimul de Est) și Fâșia Gaza. Mandatul UNRWA a fost prelungit până la 30 iunie 2023 prin Rezoluția A/RES/74/83 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite din 13 decembrie 2019.

9. În prezent, UNRWA constituie singura instituție sau agenție a Organizației Națiunilor Unite (cu excepția UNHCR) menționată la articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză din Directiva 2004/83 și la articolul 1 secțiunea D primul paragraf din Convenția de la Geneva.

B. Dreptul Uniunii – Directiva 2004/83

10. Potrivit considerentului (3) al Directivei 2004/83, Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților.

11. După cum reiese din considerentul (10) al Directivei 2004/83, interpretat din perspectiva articolului 6 alineatul (1) TUE, această directivă respectă drepturile și libertățile fundamentale, precum și principiile recunoscute în special de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii

Europene (denumită în continuare „carta”). Directiva urmărește mai ales garantarea, în temeiul articolelor 1 și 18 din cartă, a deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil.

12. Considerentele (16) și (17) ale Directivei 2004/83 au următorul cuprins:

„(16) Ar trebui stabilite standarde minime privind definirea și conținutul statutului de refugiat pentru a ajuta instanțele judecătorești naționale competente ale statelor membre să aplice Convenția de la Geneva.

(17) Este necesară adoptarea unor criterii comune privind recunoașterea statului de refugiat al solicitanților de azil în sensul articolului 1 din Convenția de la Geneva.”

13. Considerentul (38) al Directivei 2004/83 precizează că, „[î]n conformitate cu articolul 3 din protocolul privind poziția Regatului Unit și a Irlandei anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul de instituire a Comunității Europene, Regatul Unit, prin scrisoarea din 28 ianuarie 2002, și-a notificat dorința de a participa la adoptarea și punerea în aplicare a prezentei directive”.

14. Articolul 11, care figurează în capitolul III din Directiva 2004/83 („Condiții pentru a fi considerat refugiat”), este intitulat „Încetarea” și este formulat după cum urmează:

„(1) Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid încetează să mai fie refugiat în cazul în care:

[...]

(f) fiind o persoană fără cetățenie, datorită faptului că circumstanțele în urma cărora a fost recunoscut ca refugiat au încetat să mai existe, se poate întoarce în țara în care avea reședința obișnuită.

[...]”

15. Articolul 12 din Directiva 2004/83, care figurează de asemenea în capitolul III și este intitulat „Excluderea”, prevede la alineatul (1) litera (a) – dispoziție care cuprinde două teze care reflectă cele două paragrafe ale articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva – după cum urmează:

„(1) Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid este exclus de la recunoașterea statutului de refugiat în cazul în care:

(a) intră în domeniul de aplicare al articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, privind protecția sau asistența acordată de un organism sau de o instituție a Organizației Națiunilor Unite, alta decât Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru refugiați. În cazul în care această protecție sau asistență încetează din orice motive, fără ca situația acestor persoane să fi fost definitiv soluționată în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, persoanele în cauză pot beneficia *ipso facto* de dispozițiile prezentei directive.”

16. Articolul 13 din Directiva 2004/83, care figurează în capitolul IV („Statutul de refugiat”), este intitulat „Acordarea statutului de refugiat” și are următorul cuprins:

„Statele membre acordă statutul de refugiat oricărui resortisant al unei țări terțe sau oricărui apatrid care îndeplinește condițiile necesare pentru a fi considerat refugiat în conformitate cu capitolele II și III.”

17. Directiva 2004/83 a fost abrogată cu efect de la 21 decembrie 2013 prin Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate⁴. În conformitate însă cu considerentul (50) al acestei din urmă directive, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu a participat la adoptarea directivei respective, nu are obligații în temeiul acesteia și nu face obiectul aplicării sale.

18. Directiva 2004/83 continua totuși să se aplice Regatului Unit în pofida faptului că a fost abrogată și înlocuită prin Directiva 2011/95.

C. Dreptul național

19. Dispozițiile esențiale ale dreptului Regatului Unit de transpunere a Directivei 2004/83 sunt cuprinse în Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 [Regulamentul din 2006 privind refugiații sau persoanele care necesită protecție internațională, denumit în continuare „Regulamentul din 2006”]⁵ și în Immigration Rules (the 2006 Regulations) [Normele privind imigrația (Regulamentul din 2006), denumite în continuare „Normele privind imigrația”]⁶.

20. Potrivit articolului 2 din Regulamentul din 2006, prin „refugiat” se înțelege o persoană care intră sub incidența articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva și căreia nu i se aplică articolul 7. Articolul 7 alineatul (1) prevede că „[o] persoană nu are calitatea de refugiat dacă intră în domeniul de aplicare al articolului 1 secțiunea D, secțiunea E sau secțiunea F din Convenția de la Geneva”.

21. Articolul 339 AA din Normele privind imigrația este intitulat „Excluderea de la aplicarea Convenției privind refugiații”. El prevede că:

„Prezentul articol se aplică atunci când Secretary of State constată că persoana ar fi trebuit să fie sau este exclusă de la recunoașterea statutului de refugiat în conformitate cu articolul 7 din [Regulamentul din 2006].

[...]”

⁴ JO 2011, L 337, p. 9.

⁵ UK Statutory Instrument 2006/2525 (Actul normativ 2006/2525 al Regatului Unit).

⁶ HC 395 (cu modificările ulterioare).

III. Litigiul principal și întrebările preliminare

22. NB, soțul său și patru dintre copiii săi (inclusiv fiul său AB) au ajuns în Regatul Unit la 11 octombrie 2015. Al cincilea copil al acestora, H, s-a născut ulterior în Regatul Unit. În afară de H, toți sunt refugiați palestinieni înregistrați la UNRWA. Ei locuiau în tabăra de refugiați Al Bass din Sour în sudul Libanului până când au părăsit Libanul în anul 2015.

23. După cum am arătat deja, AB este un copil cu handicap care are nevoi serioase și complexe. El suferă de hidrocefalie, de paralizie cerebrală care îi afectează trunchiul, picioarele și brațul stâng, ceea ce înseamnă că nu poate să umble, de scolioză, de grave dificultăți de învățare, de atrofie optică și de nistagmus la ambii ochi (este înregistrat ca persoană cu deficiențe de vedere), de convulsii recurente (care se tratează cu medicamente de urgență) și de o dublă incontinență.

24. În anul 2019, NB și AB au depus o cerere de azil în Regatul Unit. Această cerere a fost respinsă de Secretary of State prin decizia din 3 septembrie 2019. NB și AB au atacat decizia respectivă la instanța de trimitere. Potrivit instanței de trimitere, este cert că rezultatul acțiunii lor depinde în principal de situația lui AB și de aspectul dacă „se poate demonstra că motivul pentru care a încetat protecția sau asistența din partea UNRWA a fost unul independent de voința sa”. Dacă aceasta este situația, atunci NB și AB beneficiază de dispozițiile incluzive („*ipso facto*”) ale articolului 1 secțiunea D al doilea paragraf din Convenția de la Geneva și ale articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.

25. Trebuie amintit că, în contextul unei cereri de decizie preliminară, instanța națională este cea căreia îi revine să stabilească faptele. Instanța de trimitere a arătat însă că nu a efectuat o constatare definitivă pentru multe dintre faptele decisive ale cauzei cu care este sesizată legate de tratamentul lui NB și al lui AB în Liban. În schimb, ea a considerat mai oportun să se suspende mai întâi judecarea cauzei în vederea sesizării Curții cu o cerere de decizie preliminară.

26. Din cererea de decizie preliminară pare să reiasă că NB și AB susțin că ei intră sub incidența acestei clauze incluzive de la articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 întrucât plecarea lor din Liban a fost justificată de motive obiective dincolo de controlul lor și independente de voința lor, și anume faptul că „UNRWA nu este în măsură să îndeplinească condițiile mandatului său în cazul copiilor cu handicap grav” și că AB s-a confruntat (și încă se confruntă) cu o „discriminare gravă” din cauza handicapului său⁷. Secretary of State arată că NB și AB nu pot avea câștig de cauză pe acest temei întrucât AB a beneficiat de asistență suficientă în ceea ce privește handicapul său atunci când locuia în Liban și ar beneficia de asemenea de aceasta în cazul în care ar fi trimis în țara respectivă⁸.

⁷ NB și AB susțin în special în fața instanței de trimitere că „în Liban AB stătea nemișcat și ținut în casă în cea mai mare parte a timpului și era supus abuzurilor din partea comunității din jurul său, situație la care reacționa strigând și țipând. El nu putea să meargă sau să se târască și zăcea fără vlagă atunci când ședea. Lipsa asistenței de specialitate în viața sa din Liban ar avea consecințe pe viață. Totuși, de când s-a acomodat cu școala din Regatul Unit (o instituție de învățământ secundar din Bolton pentru elevi cu deficiențe de învățare grave și profunde în vârstă de 11-19 ani), starea lui s-a îmbunătățit considerabil. Pe lângă studiile sale școlare, dispune de o rețea de sprijin formată din mai multe agenții, care include printre altele un medic specialist în chirurgie ortopedică, un medic specialist în chirurgie spinală, un medic specialist în neurologie pediatrică, un neurochirurg, un psihoterapeut pediatric, un medic specialist pediatru și un logoped. El suferă în continuare de dublă incontinență. Dacă familia ar trebui să se întoarcă, AB ar regresa și probabil ar avea din nou convulsii. Toată familia a suferit în Liban din cauza dificultăților de dezvoltare ale lui AB, a abuzurilor cu care s-au confruntat frații săi, a discriminării și a ridiculizării de către prieteni și vecini. Atmosfera familială era tristă și deprimantă. Dacă ar trebui să se întoarcă, sănătatea mentală a întregii familii s-ar deteriora. [...] [NB] a suferit de depresie în Liban, iar acest lucru i-a afectat la rândul lor pe soțul și pe copiii săi. Acum ea se simte mai bine și este mult mai fericită, deși ia în continuare medicamente pentru depresie. Acest lucru a îmbunătățit și sănătatea mentală a soțului ei. Ceilalți copii au nivel ridicat de vulnerabilitate emoțională ca urmare a experiențelor din trecut ale familiei legate de starea lui AB, dar acum, în noul lor mediu, au sentimente pozitive față de AB și nu le mai este rușine cu el”.

⁸ Secretary of State susține în fața instanței de trimitere că NB și soțul său știau despre existența organizației neguvernamentale (ONG) Early Intervention Centre (Centrul de Intervenție Rapidă), care își desfășoară activitatea în tabăra Al Bass și care acordă asistență copiilor cu handicap și că ei nu au furnizat nicio probă scrisă care să dovedească faptul că acest centru a declarat că nu poate să îi ajute.

27. În plus, NB și AB afirmă că, în Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826), Curtea a lăsat deschisă problema dacă o discriminare gravă ar putea constitui un motiv care obligă la părăsirea teritoriului UNRWA. În această privință, ei arată că, în sudul Libanului, autoritățile libaneze îi discriminează pe palestinienii apatrizi în diferite domenii ale vieții, inclusiv educația, încadrarea în muncă, serviciile sociale și tratamentul persoanelor cu handicap.

28. Poziția adoptată de Secretary of State este în linii mari similară, chiar dacă acesta nu admite că există o discriminare gravă.

29. În pofida faptului că instanța de trimitere nu a efectuat constatări nici cu privire la situația generală a palestinienilor apatrizi înregistrați la UNRWA în sudul Libanului și de altfel nici referitor la situația concretă a lui NB și a lui AB, ea a reținut totuși că, „după demisia prim-ministrului Hariri în luna octombrie 2019, continuă să existe proteste în masă în Tir, în Sidon și în Beirut, iar situația este instabilă. Guvernul libanez a redus drastic finanțarea pentru bugetul afacerilor sociale în anul 2019, ceea ce a avut efecte negative asupra serviciilor pentru persoanele cu handicap. În luna iulie 2019, guvernul libanez a introdus restricții privind încadrarea în muncă care au avut un impact negativ asupra tuturor resortisanților care nu sunt libanezi, inclusiv asupra refugiaților palestinieni înregistrați la UNRWA”. Mai mult, instanța de trimitere a considerat că, până în prezent, NB și AB nu au demonstrat că familia nu era în măsură, pentru motive întemeiate, să aibă acces la educație și la asistență suficientă din partea unor ONG-uri precum Early Intervention Centre (Centrul de Intervenție Rapidă).

30. În opinia instanței de trimitere, nu este clar dacă de fapt criteriul prevăzut la articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 este unul care ține exclusiv de trecut (sau *ex tunc*) și privește examinarea circumstanțelor care au obligat persoana respectivă să părăsească zona de operațiuni a UNRWA atunci când a făcut aceasta sau dacă este un criteriu care implică în plus sau alternativ o apreciere *ex nunc*.

31. În această privință, instanța de trimitere observă că modul de redactare a articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 și a articolului 1 secțiunea D al doilea paragraf din Convenția de la Geneva este la timpul trecut, ceea ce sugerează un criteriu care ține exclusiv de trecut. Mai mult, există mai multe pasaje în Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826), care utilizează o apreciere retrospectivă⁹. Totuși, potrivit instanței de trimitere, este posibil totodată ca articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826), să se înțeleagă în sensul că aplică un criteriu *ex nunc*. În plus, „din perspectiva obiectului și a finalității, se poate susține că neaplicarea unui criteriu *ex nunc* ar crea un vid de protecție întrucât aceasta ar însemna ca persoanele care au părăsit zona de operațiuni în mod voluntar, dar cărora în prezent le-ar fi refuzată protecția sau asistența, să se confrunte cu excluderea”.

32. Instanța de trimitere mai consideră că este necesar să se solicite Curții orientări cu privire la relevanța cadrului teritorial statal în care UNRWA își desfășoară operațiunile. Potrivit instanței menționate, dacă este în discuție calitatea protecției sau a asistenței UNRWA, aceasta poate necesita luarea în considerare nu numai a operațiunilor UNRWA în mod izolat, ci și a modului în care ea este în măsură să acționeze în cadrul mai larg al statului în cauză (acesta fiind în speță Libanul).

⁹ A se vedea punctul 65 în special și punctele 61, 63 și 64.

33. În plus, instanța de trimitere nu este lămurită dacă, atunci când se apreciază dacă a încetat protecția sau asistența din partea UNRWA și, așadar, dacă această protecție și asistență este sau nu efectivă, se poate ține seama de funcțiile de protecție îndeplinite de actorii societății civile. Astfel, în situația în care funcțiile de protecție ale unor asemenea actori ai societății civile sunt relevante pentru eficiența UNRWA ca actor în domeniul protecției, este posibil ca instanța de trimitere să decidă că NB și AB nu pot face dovada că a existat sau va exista o încetare a protecției și a asistenței pentru motive obiective. În schimb, dacă rolul unor asemenea actori nu este relevant pentru eficacitatea protecției și a asistenței din partea UNRWA, instanța de trimitere poate foarte bine să concluzioneze că această protecție și asistență, în cazul lui NB și al lui AB, nu este efectivă (în special având în vedere că observațiile formulate de Secretary of State s-au concentrat pe existența în tabăra Al Bass a unor ONG-uri care pot acorda asistență).

34. În aceste împrejurări, First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil)] (Regatul Unit) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

„Atunci când se apreciază dacă a existat o încetare a protecției sau a asistenței acordate de UNRWA, în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din [Directiva 2004/83], unui apatrid palestinian înregistrat la UNWRA în ceea ce privește asistența acordată persoanelor cu handicap:

- 1) Aprecierea constă exclusiv în examinarea circumstanțelor din trecut care se susține că ar fi obligat solicitantul să părăsească zona de operațiuni a UNRWA la momentul la care a făcut-o sau este totodată o examinare *ex nunc*, orientată spre viitor, a posibilității solicitantului de a beneficia în prezent de o asemenea protecție sau asistență?
- 2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este acela că aprecierea include o examinare orientată spre viitor, este legitimă invocarea prin analogie a clauzei privind încetarea de la articolul 11, astfel încât, atunci când solicitantul poate indica un motiv justificat din trecut pentru plecarea sa din zona de operațiuni a UNWRA, să revină statului membru sarcina de a dovedi că un asemenea motiv nu mai este valabil?
- 3) Pentru a exista motive obiective justificate care determină plecarea unei astfel de persoane și care sunt legate de protecția sau de asistența din partea UNRWA, este necesar să se demonstreze că UNRWA sau statul în care acest organism își desfășoară activitatea i-a cauzat persoanei respective în mod intenționat o vătămare sau a privat-o de asistență (printr-o acțiune sau printr-o omisiune)?
- 4) Este relevantă luarea în considerare a asistenței acordate unor astfel de persoane de actori ai societății civile precum organizațiile neguvernamentale?”

IV. Procedura în fața Curții

35. Regatul Unit a părăsit Uniunea Europeană la 31 ianuarie 2020 la miezul nopții (CET). În conformitate cu articolul 86 alineatul (2) din Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (denumit în continuare „Acordul de retragere”), Curtea rămâne competentă să se

pronunțe cu privire la cererile de decizie preliminară introduse de instanțe judecătorești din Regatul Unit înainte de încheierea, la 31 decembrie 2020, a perioadei de tranziție definite la articolul 126 din acordul menționat.

36. Mai mult, potrivit articolului 89 din Acordul de retragere, orice hotărâre a Curții care va fi pronunțată la o dată ulterioară are caracter obligatoriu în toate elementele sale pentru Regatul Unit și pe teritoriul acestuia.

37. Prezenta cerere de decizie preliminară a fost înregistrată la grefa Curții la 29 iulie 2020. Curtea rămâne astfel competentă să se pronunțe asupra prezentei cereri de decizie preliminară, iar First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil)] este obligat să respecte hotărârea care urmează să fie pronunțată de Curte în cadrul prezentei proceduri.

38. NB și AB, Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK), care a fost intervenient în acțiunea aflată în fața instanței de trimitere, guvernul german și Comisia Europeană au depus observații scrise cu privire la întrebările preliminare adresate de First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil)].

39. La 25 mai 2021, Curtea a adresat părților și celorlalte persoane interesate o întrebare în sensul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, prin care au fost invitate să își exprime punctul de vedere cu privire la efectul Hotărârii din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3), dacă este cazul, îndeosebi asupra răspunsului la prima întrebare preliminară. NB și AB, Secretary of State, Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK) și Comisia au prezentat răspunsuri la întrebarea respectivă. La 25 mai 2021, Curtea a mai adresat Înaltului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK) o întrebare referitoare la obligațiile legale ale UNRWA în ceea ce privește asistența acordată copiilor cu handicap și măsurile puse efectiv în aplicare, în special în Liban¹⁰. Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK), precum și NB și AB au răspuns la întrebarea menționată.

V. Analiză

A. Considerații introductive

40. Trebuie observat că, deși cererea de decizie preliminară face referire și la cererile formulate de NB și de AB în temeiul articolului 1 secțiunea A alineatul (2) din Convenția de la Geneva¹¹, precum și al articolelor 3 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO)¹², instanța de trimitere afirmă în mod clar că solicită doar interpretarea articolului 11 și a articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83. În această privință și după cum arată în mod corect

¹⁰ Părțile și celelalte persoane interesate în sensul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene au fost de asemenea autorizate să răspundă la această întrebare dacă doreau acest lucru.

¹¹ Articolul 1 secțiunea A alineatul (2) primul paragraf din Convenția de la Geneva prevede că termenul de „refugiat” trebuie să se aplice oricărei persoane care, „în urma [...] unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavând nicio cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită [...] nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă”.

¹² Privind interzicerea torturii și dreptul la respectarea vieții private și de familie.

Comisia, instanța de trimitere nu a ridicat nicio problemă de interpretare a articolelor 4 și 7 din cartă sau a principiului *nereturnării*. Astfel cum a observat de altfel Comisia, instanța de trimitere nu a solicitat Curții orientări privind gravitatea dificultăților întâmpinate de un copil cu handicap precum AB de natură să permită instanței de trimitere să constate că un asemenea copil poate beneficia *ipso facto* de statutul de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 ca urmare a încetării protecției sau a asistenței din partea UNRWA.

41. În răspunsul său la o întrebare adresată de Curte referitor la obligațiile legale ale UNRWA legate de asistența acordată copiilor cu handicap, Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK) a anexat o scrisoare a UNRWA¹³ în care aceasta din urmă a indicat printre altele obligațiile sale legale în ceea ce privește asistența acordată copiilor refugiați palestinieni cu handicap și măsurile puse în aplicare efectiv pentru copiii cu handicap în Liban. În scrisoarea respectivă, UNRWA a arătat că „are obligația de a acționa cu bună-credință pentru a analiza, ca parte a procesului său de planificare, modul în care poate progresa în abordarea nevoilor, a drepturilor și a protecției persoanelor cu handicap, inclusiv ale copiilor. *Ea nu este însă obligată să îndeplinească orice element al mandatului său la un anumit nivel sau standard.* După cum s-a arătat mai sus, măsura în care UNRWA poate să furnizeze aceste servicii este determinată în mare parte de valoarea finanțării primite”¹⁴.

42. Deși nicio întrebare privind standardul concret de îngrijire care trebuie furnizată copiilor cu handicap precum AB nu a fost adresată Curții și chiar dacă nicio întrebare referitoare la articolele 4 și 7 din cartă nu a fost abordată în mod special de către instanța de trimitere, aceasta nu înseamnă că articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 nu trebuie interpretat din perspectiva dispozițiilor menționate și, mai ales, a articolului 1 din cartă, care prevede că demnitatea umană este inviolabilă.

43. Potrivit considerentelor (16) și (17) ale Directivei 2004/83, Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților, iar dispozițiile acestei directive privind stabilirea persoanelor care îndeplinesc condițiile de acordare a statutului de refugiat și conținutul acesteia au fost adoptate pentru a ajuta autoritățile competente ale statelor membre să aplice convenția respectivă pe baza unor definiții și a unor criterii comune. Directiva 2004/83 trebuie interpretată, pentru acest motiv, din perspectiva structurii generale și a scopului său, cu respectarea Convenției de la Geneva și a celorlalte tratate relevante menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE, chiar dacă această convenție nu face parte, ca atare, din dreptul Uniunii. După cum reiese din considerentul (10) al Directivei 2004/83, interpretarea acesteia trebuie efectuată cu respectarea drepturilor recunoscute de cartă¹⁵.

44. În plus, articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 corespunde în esență articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2011/95, astfel încât jurisprudența privind această a doua dispoziție este relevantă pentru interpretarea celei dintâi¹⁶.

¹³ Scrisoarea a fost furnizată de UNRWA la cererea Înalțului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK) în contextul specific al prezentei proceduri preliminare. Este de competența instanței de trimitere să verifice și să aprecieze conținutul acestei scrisori.

¹⁴ Sublinierea noastră.

¹⁵ A se vedea în acest sens Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctele 42 și 43). Directiva 2004/83 urmărește în special garantarea, în temeiul articolului 1 și al articolului 18 din cartă, a deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil. Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 12).

¹⁶ A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 37).

B. Prima întrebare

45. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească momentul/momentele care prezintă relevanță temporală atunci când se apreciază dacă solicitanți precum NB și AB pot beneficia „*ipso facto*” de statutul de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 ca urmare a încetării protecției sau a asistenței din partea UNRWA. Așadar, ea ridică problema dacă numai circumstanțele din trecut pot fi examinate, și anume circumstanțele existente în momentul în care solicitanți precum NB și AB au părăsit efectiv zona de operațiuni a UNRWA în anul 2015, sau dacă este necesar să se țină seama, în plus sau alternativ, de circumstanțele existente în prezent în Liban¹⁷. În această privință, instanța de trimitere ridică problema dacă trebuie efectuată (de asemenea) o apreciere *ex nunc*¹⁸.

46. Instanța de trimitere nu a arătat dacă întrebarea sa vizează standardul de apreciere aplicabil în fața autorităților naționale competente¹⁹ și/sau standardul de control în fața unei instanțe precum instanța de trimitere însăși. Considerăm că, întrucât nici articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83, nici articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva nu fac vreo distincție în această privință, standardul pe care îl vom indica acum este aplicabil în ambele situații²⁰.

47. Trebuie observat totodată că întrebarea pare să fie adresată din perspectiva presupuselor circumstanțe în curs de deteriorare cu care se confruntă apatrizii palestinieni înregistrați la UNRWA în sudul Libanului în general și a celor cu care se confruntă solicitanții cu handicap în special. În această privință, din dosarul prezentat Curții nu reiese ca astfel de împrejurări să se fi ameliorat de când NB și AB au părăsit Libanul. Dacă, mai mult, circumstanțele din Liban s-au deteriorat între timp, acestea ar părea să fie circumstanțe independente de controlul sau de voința lui NB și a lui AB²¹. Prin urmare, propunem să se răspundă la prezenta întrebare ținând seama de contextul menționat.

48. Articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză din Directiva 2004/83 prevede că orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid este exclus de la recunoașterea statutului de refugiat în cazul în care „intră în domeniul de aplicare al articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, privind protecția sau asistența acordată de un organism sau de o instituție a Organizației Națiunilor Unite, alta decât [UNHCR]”.

49. Articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, la care face trimitere articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză din Directiva 2004/83, exclude din domeniul de aplicare al acestei convenții persoanele care „beneficiază în prezent” de o protecție sau de o asistență din partea unui organism sau a unei instituții a Organizației Națiunilor Unite, alta decât

¹⁷ În Concluziile prezentate în cauza Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119), avocatul general Sharpston a considerat că expresia „persoane care în prezent beneficiază [...] de protecție sau de asistență” este ambiguă atât din punct de vedere geografic, cât și temporal.

¹⁸ Din cererea de decizie preliminară reiese cu claritate că instanța de trimitere urmărește să afle dacă o apreciere *ex nunc* trebuie efectuată în mod suplimentar sau alternativ în raport cu o apreciere *ex tunc*.

¹⁹ În prezenta cauză, Secretary of State.

²⁰ A se vedea prin analogie Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 66).

²¹ Revine însă instanței de trimitere sarcina de a se pronunța cu privire la acest aspect. A se vedea în schimb Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 80), în care Curtea a considerat că articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că nu se poate considera că protecția sau asistența UNRWA a încetat în cazul în care un apatrid de origine palestiniană a ieșit de sub protecția UNRWA și s-a expus în mod voluntar unui risc grav. Mai mult, în Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 59), Curtea a statuat că o simplă absență dintr-o zonă de protecție a UNRWA sau decizia voluntară de a o părăsi nu poate fi calificată ca încetare a asistenței.

UNHCR²². Articolul 1 secțiunea D precizează în continuare că, atunci când această protecție sau această asistență „va înceta pentru un motiv oarecare”²³, aceste persoane vor beneficia, de drept, de regimul prevăzut de convenția respectivă²⁴. Acest lucru corespunde în esență articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.

50. În expresia [în versiunea în limba engleză] „at present receiving” (beneficiază în prezent) se utilizează timpul prezent continuu și, potrivit folosirii sale curente în limba engleză, acesta se referă la acțiuni care fie se întâmplă chiar acum (precum în propoziția „el primește acum un vizitator din străinătate”), fie aproximativ acum, în trecutul, în prezentul și în viitorul imediat (precum în propoziția „ea primește acum numeroase scrisori de felicitare”). Așadar, este clar că utilizarea timpului prezent continuu poate acoperi atât trecutul imediat, cât și evenimente prezente.

51. Totuși, independent de orice exegeză lingvistică sau gramaticală subtilă, este de asemenea clar în acest context concret că utilizarea timpului prezent continuu a urmărit acoperirea atât a trecutului imediat, cât și a evenimentelor prezente, marcând astfel legitimitatea ambelor abordări, atât a celei *ex tunc*, cât și a celei *ex nunc*²⁵.

52. În orice caz, ceea ce este decisiv este aspectul dacă protecția sau asistența relevantă a încetat efectiv pentru orice motiv²⁶. Deși articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva – și, de altfel, articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 – nu indică în mod expres care este momentul relevant pentru aprecierea privind încetarea de către autoritățile sau instanțele naționale competente, folosirea expresiilor „beneficiază în prezent”²⁷ la primul paragraf al respectivei dispoziții și „a încetat” la al doilea paragraf al acesteia²⁸ pledează în favoarea unei aprecieri dinamice care examinează situația din zona de operațiuni a UNRWA la momentul plecării unui solicitant²⁹ și necesită de asemenea o apreciere *ex nunc*. Această abordare este confirmată de jurisprudența Curții.

²² A se vedea articolul 1 secțiunea D primul paragraf din Convenția de la Geneva. Curtea a precizat că acest motiv de excludere din domeniul de aplicare al Convenției de la Geneva și *a fortiori* al Directivei 2004/83 trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte. Hotărârea din 17 iunie 2010, Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:351, punctul 51). A se vedea și Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119, punctele 74 și 75). În cauza respectivă, s-a statuat că doamna Bolbol nu a recurs la asistența din partea UNRWA înainte de a părăsi zona de operațiuni a agenției menționate pentru a solicita azil în Ungaria. Curtea a constatat astfel că nu era necesar să se analizeze, mai întâi, circumstanțele în care se poate spune că o asemenea asistență a „încetat pentru un motiv oarecare” sau natura beneficiilor la care ar fi avut dreptul *ipso facto* în temeiul Directivei 2004/83 ca urmare a încetării asistenței în cauză.

²³ Fără ca situația persoanelor respective să fi fost reglementată în mod definitiv, în conformitate cu rezoluțiile pertinente adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite.

²⁴ A se vedea articolul 1 secțiunea D al doilea paragraf din Convenția de la Geneva.

²⁵ Aceasta este efectiv situația și în versiunea în limba franceză a Convenției de la Geneva, care utilizează timpurile prezent, viitor și, mai ales, viitor anterior („futur antérieur”). Astfel, articolul 1 secțiunea D primul paragraf prevede că „[c]ette Convention ne sera pas applicable aux personnes qui bénéficient actuellement d’une protection ou d’une assistance” [...], iar al doilea paragraf prevede „[l]orsque cette protection ou cette assistance aura cessé pour une raison quelconque, [...]”. Utilizarea expresiei „aura cessé” la timpul viitor anterior sugerează că protecția sau asistența nu mai este asigurată.

²⁶ A se vedea și Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 65). Curtea a precizat în Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 56), că autoritățile administrative sau judiciare competente sunt obligate printre altele să verifice dacă persoana în cauză este în mod concret în măsură să beneficieze de această protecție sau de această asistență.

²⁷ Care nu identifică un anumit moment.

²⁸ Considerăm că expresiile „beneficiază în prezent” de la articolul 1 secțiunea D primul paragraf din Convenția de la Geneva și „a încetat” de la al doilea paragraf al acestuia sunt strâns legate între ele, acestea fiind practic juxtapuse.

²⁹ În Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 52), Curtea a statuat că prima teză a articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 trebuie interpretată în sensul că intră în sfera de aplicare a cauzei de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat prevăzută de această dispoziție nu numai persoanele care au recurs în prezent la asistența oferită de UNRWA, ci și persoanele care au recurs efectiv la această asistență cu puțin timp înainte de depunerea unei cereri de azil într-un stat membru, cu condiția totuși ca această asistență să nu fi încetat în sensul celei de a doua teze a aceluiași alineat (1) litera (a).

53. În această privință, din Hotărârea din 19 decembrie 2012, Abed El Karem El Kott și alții (C-364/11, EU:C:2012:826, punctele 61, 63, 64 și 65), reiese cu claritate că poziția adoptată de Curte este aceea că, pentru a stabili dacă asistența sau protecția a încetat efectiv în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83, revine autorităților și instanțelor naționale competente sarcina de a stabili dacă plecarea persoanei în cauză este justificată de motive dincolo de controlul său și independente de voința sa care o obligă să părăsească zona de operațiuni respectivă a UNRWA, împiedicând-o astfel să beneficieze de protecția sau de asistența acordată de UNRWA³⁰.

54. În consecință, Curtea a considerat că situația care exista pe teritoriul în discuție la momentul plecării persoanei în cauză era relevantă³¹. Rămâne însă problema dacă toate elementele de fapt necesare pentru efectuarea unei aprecieri actualizate a speței – în special, orice probă sau elemente noi care au apărut după ce solicitanții precum NB și AB au părăsit o zonă de operațiuni a UNRWA – pot/trebuie de asemenea să fie luate în considerare de autoritățile naționale competente sau, în cele din urmă, de instanța sesizată cu o cale de atac.

55. Din hotărârea recentă din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctele 51-67), reiese cu claritate că problema încetării protecției sau a asistenței din partea UNRWA în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 trebuie să se întemeieze pe o apreciere individuală a tuturor probelor sau elementelor relevante ale situației aflate în discuție la momentul plecării solicitanților din zona de operațiuni a UNRWA și la momentul în care instanța soluționează acțiunea introdusă împotriva unei decizii prin care se refuză acordarea statutului de refugiat. Astfel, la punctul 59 din hotărârea menționată, Curtea face referire în mod specific la momentul plecării din zona de operațiuni a UNRWA, iar la punctul 56 din hotărârea în cauză Curtea a precizat că autoritățile administrative sau judiciare competente sunt obligate să verifice dacă un apatrid de origine palestiniană *este în măsură să beneficieze* de protecție sau de asistență din partea UNRWA³².

56. Deși cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3), a avut ca obiect mai degrabă întinderea geografică acoperită de zona de operațiuni a UNRWA decât momentul în care trebuie făcută aprecierea privind încetarea protecției sau a asistenței din partea UNRWA, nu vedem niciun motiv valabil pentru a ne abate în prezenta cauză de la abordarea adoptată în respectiva hotărâre. Astfel, reținerea unui punct de vedere contrar ar putea conduce la adoptarea unor decizii și a unor hotărâri care nu corespund realității existente cu care se confruntă solicitanții. După cum a observat Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK), o asemenea abordare ar fi artificială.

57. Prin urmare, revine autorităților și instanțelor naționale competente sarcina de a efectua o apreciere individuală a *tuturor* elementelor relevante pentru a verifica nu numai dacă plecarea din zona de operațiuni a UNRWA a solicitanților de statut de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 poate fi justificată de motive care sunt dincolo de controlul lor și independente de voința lor (și care astfel i-au împiedicat să beneficieze

³⁰ La punctul 65 din această hotărâre, Curtea a apreciat că revine astfel autorităților naționale competente sarcina de a verifica, pe baza unei evaluări individuale a cererii, dacă această persoană a fost obligată să părăsească zona de operațiuni a acestui organism sau a acestei instituții, situație care se regăsește atunci când aceasta se afla într-o stare personală de insecuritate gravă și când *organismul sau instituția în cauză nu era în măsură să îi asigure, în zona respectivă, condiții de viață conforme misiunii care îi revine organismului menționat sau instituției menționate*.

³¹ A se vedea și Hotărârea din 25 iulie 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, punctul 86).

³² A se vedea și punctul 57 din această hotărâre.

de protecția sau de asistență din partea UNRWA), ci și dacă ei sunt împiedicați în prezent să beneficieze de o asemenea protecție sau asistență din cauza presupusei situații în curs de deteriorare din zona de operațiuni respectivă pentru motive dincolo de controlul lor și independente de voința lor.

58. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că trebuie efectuată o apreciere individuală a tuturor elementelor relevante ale situației aflate în discuție pentru a se verifica dacă a existat o încetare a protecției sau a asistenței din partea UNRWA în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83. Aceasta presupune o apreciere a circumstanțelor care se susține că au obligat solicitantul să părăsească zona de operațiuni a UNRWA la momentul la care a făcut-o și totodată o apreciere *ex nunc*, orientată spre viitor, a posibilității solicitantului de a beneficia în prezent de o asemenea protecție sau asistență.

C. A doua întrebare

59. Prin intermediul celei de a doua întrebări – care este relevantă numai în situația în care Curtea consideră că aspectul dacă a existat o încetare a protecției sau a asistenței din partea UNRWA în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 necesită o apreciere a circumstanțelor care ar fi constrâns solicitantul să părăsească zona de operațiuni a UNRWA atunci când a făcut aceasta și totodată o apreciere *ex nunc*, orientată spre viitor, a chestiunii dacă solicitantul poate să recurgă în prezent la o asemenea protecție –, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă sarcina probei prin care se urmărește să se demonstreze că motivul pentru care solicitantul a părăsit zona UNRWA nu mai este valabil revine statului membru.

60. În această privință, instanța de trimitere ridică problema dacă este legitimă invocarea prin analogie a clauzei privind încetarea de la articolul 11 din Directiva 2004/83, astfel încât atunci când solicitantul poate indica pentru trecut un motiv care justifică decizia sa de a părăsi zona UNRWA, sarcina probei că un astfel de motiv nu mai este valabil revine statului membru³³.

61. În Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctele 76 și 77), Curtea a statuat că persoana care are dreptul de a beneficia *ipso facto* de Directiva 2004/83 trebuie să formuleze o cerere de acordare a statutului de refugiat care trebuie examinată de autoritățile competente ale statului membru responsabil. În cadrul respectivei examinări, acestea trebuie să verifice nu numai dacă solicitantul a primit efectiv asistență din partea UNRWA și dacă această asistență a încetat, ci și dacă solicitantul în cauză nu se încadrează în sfera de aplicare a uneia sau alteia dintre cauzele de excludere prevăzute la articolul 12 alineatul (1) litera (b) sau la articolul 12 alineatele (2) și (3) din aceeași directivă. În plus, Curtea a precizat că articolul 11 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2004/83 coroborat cu articolul 14 alineatul (1) din aceasta trebuie interpretat în sensul că persoana interesată încetează să fie un refugiat în cazul în care este în măsură să se întoarcă în zona de operațiuni a UNRWA, în care avea reședința obișnuită, întrucât au încetat să existe circumstanțele în temeiul cărora respectiva persoană a fost recunoscută ca refugiat.

62. În orice caz, din cuprinsul punctului 71 din hotărârea menționată reiese cu claritate că Curtea a considerat că o abandonare voluntară a asistenței oferite de UNRWA nu poate să declanșeze aplicarea articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 (și, prin extindere, a

³³ Deși clauza privind încetarea este prevăzută la articolul 11 din Directiva 2004/83, articolul 14 alineatul (2) din această directivă prevede că, „fără să aducă atingere obligației refugiatului, în temeiul articolului 4 alineatul (1), de a declara toate faptele relevante și de a furniza toate documentele justificative relevante de care dispune, statul membru care a acordat statutul de refugiat demonstrează, de la caz la caz, că respectiva persoană a încetat să mai fie sau nu a fost niciodată un refugiat”.

articolului 1 secțiunea D primul paragraf din Convenția de la Geneva) astfel încât să permită unei asemenea persoane *ipso facto* să solicite statutul de refugiat. Într-adevăr, articolul 1 secțiunea D din această convenție a urmărit să excludă de la aplicarea regimului prevăzut de Convenția de la Geneva persoanele care puteau să recurgă la asistență din partea UNRWA. Teza contrară – care rezultă cel puțin implicit din această hotărâre – este aceea că persoanele care nu mai pot „pentru un motiv oarecare” să recurgă la asistență din partea UNRWA (și anume în *alte* împrejurări decât renunțarea voluntară) au dreptul de a fi tratate *ipso facto* ca refugiați în sensul dispozițiilor menționate.

63. Din Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 42), reiese că articolul 14 din Directiva 2004/83 (și implicit articolul 11 din aceasta) referitor la încetarea statutului de refugiat *presupun tocmai* că statutul respectiv a fost deja acordat. Dat fiind că solicitanții NB și AB nu au obținut încă statutul de refugiat în temeiul legislației naționale de transpunere a Directivei 2004/83 și că posibilitatea acordării acestui statut este în curs de examinare, nu sunt relevante nici articolul 11, nici articolul 14 din Directiva 2004/83.

64. În ceea ce privește natura evaluării cererii de acordare a statutului de refugiat formulate de NB și de AB, articolul 13 din Directiva 2004/83 (intitulat „Acordarea statutului de refugiat”) prevede că „[s]tatele membre acordă statutul de refugiat oricărui resortisant al unei țări terțe sau oricărui apatrid care îndeplinește condițiile necesare pentru a fi considerat refugiat în conformitate cu capitolele II și III”. Prin urmare, pentru a putea beneficia de statutul de refugiat în conformitate cu articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, care figurează în capitolul III din această directivă, o evaluare a faptelor și a circumstanțelor trebuie efectuată în concordanță cu articolul 4 din respectiva directivă (care figurează în capitolul II din aceasta).

65. Potrivit articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2004/83, statele membre *pot* considera că este obligația solicitantului să prezinte, de îndată ce este posibil, toate elementele necesare în sprijinul cererii sale de protecție internațională. Statele membre au obligația de a evalua, în cooperare cu solicitantul, elementele relevante ale cererii³⁴.

66. Potrivit unei jurisprudențe constante întemeiate pe articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2004/83, deși în mod normal este obligația solicitantului să prezinte toate elementele necesare în susținerea cererii sale, revine totuși statului membru în cauză obligația de a coopera cu solicitantul

³⁴ Autoritățile competente au obligația de a-și adapta modalitățile de apreciere a declarațiilor și a elementelor de probă scrise sau de altă natură în funcție de caracteristicile proprii fiecărei categorii de cereri de azil, cu respectarea drepturilor garantate de cartă. Mai mult, în conformitate cu articolul 4 alineatul (3) litera (c) din Directiva 2004/83, această evaluare trebuie să fie individuală și să țină seama de statutul individual și de situația personală a solicitantului, inclusiv de factori precum trecutul, sexul și vârsta acestuia [Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții (C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctele 54 și 57)]. În Hotărârea din 24 aprilie 2018, MP (Protecție subsidiară a unei victime a unor torturi anterioare) (C-353/16, EU:C:2018:276, punctul 33), Curtea a statuat că, în temeiul articolului 4 alineatul (4) din Directiva 2004/83, existența unor vătămări grave anterioare reprezintă un indiciu serios al riscului real ca solicitantul să sufere din nou vătămări grave. Aceeași dispoziție precizează totuși că nu aceasta este situația atunci când există motive întemeiate de a crede că vătămrile grave suferite în trecut nu se vor mai repeta sau nu vor continua. Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2004/83, care poate fi, în opinia noastră, deosebit de relevant în contextul procedurii principale, precizează condițiile în care un stat membru, aplicând principiul conform căruia este obligația solicitantului să își susțină cererea, trebuie să considere că anumite aspecte din declarațiile solicitantului nu necesită o confirmare. Printre aceste condiții figurează în special faptul că declarațiile solicitantului sunt considerate coerente și plauzibile și că ele nu sunt contrazise de informații generale și specifice cunoscute și relevante pentru cererea sa, precum și circumstanța că credibilitatea generală a solicitantului a putut fi stabilită. A se vedea prin analogie Hotărârea din 25 ianuarie 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, punctul 33), Hotărârea din 19 noiembrie 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Serviciu militar și azil) (C-238/19, EU:C:2020:945, punctul 55), și Hotărârea din 10 iunie 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Elemente sau date noi) (C-921/19, EU:C:2021:478, punctul 43), cu privire la articolul 4 din Directiva 2011/95, care este redactat în mod similar cu articolul 4 din Directiva 2004/83.

în stadiul stabilirii elementelor relevante ale acestei cereri³⁵. În consecință, această cerință de cooperare aflată în sarcina statului membru înseamnă că, în concret, dacă, din indiferent ce motiv, elementele furnizate de solicitantul unei protecții internaționale nu sunt complete, *actuale* sau relevante, este necesar ca statul membru în cauză să coopereze în mod activ, în acest stadiu al procedurii, cu solicitantul pentru a permite strângerea tuturor elementelor de natură să susțină cererea. De altfel, un stat membru poate fi mai bine plasat decât solicitantul pentru a avea acces la anumite tipuri de documente³⁶.

67. Astfel, solicitanți precum NB și AB pot fi obligați, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2004/83, să prezinte doar elemente de probă de care dispun în mod rezonabil. Prin urmare, pot exista informații, date, documente etc. referitoare în special la împrejurările existente după plecarea lor dintr-o zonă de protecție a UNRWA la care nu pot avea acces sau pe care nu le pot prezenta în mod rezonabil. În astfel de cazuri, revine statului membru în cauză sarcina de a coopera în mod activ cu solicitanții pentru obținerea și aprecierea unor asemenea informații, date, documente etc. privind situația din zona respectivă.

68. Așadar, considerăm că aprecierea aspectului dacă un solicitant are dreptul la acordarea statutului de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 trebuie efectuată în conformitate cu articolul 4 din directiva menționată și cu jurisprudența referitoare la aceasta. Deși în mod normal este obligația solicitantului să prezinte toate elementele necesare în susținerea cererii sale, revine totuși statului membru în cauză obligația de a coopera cu solicitantul în stadiul stabilirii elementelor relevante ale acestei cereri. Dacă, din indiferent ce motiv, elementele furnizate de solicitantul unei protecții internaționale nu sunt complete, actuale sau relevante, este necesar ca statul membru în cauză să coopereze în mod activ, în acest stadiu al procedurii, cu solicitantul pentru a permite strângerea tuturor elementelor de natură să susțină cererea.

D. A treia întrebare

69. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, pentru a se aprecia dacă persoanele care solicită acordarea statutului de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 sunt obligate să părăsească o zonă de protecție a UNRWA, este necesar să se demonstreze că UNRWA sau statul în care acest organism își desfășoară activitatea (în cazul de față Libanul) le-a cauzat acestora în mod intenționat o vătămare sau le-a privat de asistență (printr-o acțiune sau printr-o omisiune).

70. În această privință, instanța de trimitere menționează Hotărârea din 18 decembrie 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), și Hotărârea din 24 aprilie 2018, MP (Protecție subsidiară a unei victime a unor torturi anterioare) (C-353/16, EU:C:2018:276), ambele având ca obiect criteriile pentru acordarea protecției subsidiare și noțiunea de vătămări grave în sensul articolului 15 litera (b) din Directiva 2004/83 în cazul persoanelor grav bolnave. În cauzele respective, Curtea a statuat astfel că, în conformitate cu articolul 15 litera (b) din Directiva 2004/83, o persoană poate invoca lipsa unor tratamente sau a unor infrastructuri medicale

³⁵ Declarațiile unui solicitant de protecție internațională nu constituie decât punctul de plecare al procesului de evaluare a faptelor și a circumstanțelor efectuat de autoritățile competente. A se vedea prin analogie, în ceea ce privește articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2011/95, Hotărârea din 25 ianuarie 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, punctul 28).

³⁶ Hotărârea din 22 noiembrie 2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, punctele 65 și 66), precum și Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții (C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctele 54-57).

adevrate în țara sa de origine pentru a demonstra existența unor vătămări grave doar atunci când această persoană este privată în mod intenționat de îngrijiri medicale. Deficiențele sau carențele generale nu sunt suficiente.

71. Cu titlu introductiv, considerăm că articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 – care privește circumstanțele foarte concrete în care persoanele care intră sub incidența articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva pot să obțină statutul de refugiat în temeiul acestei directive – nu are legătură cu circumstanțele în care se poate acorda protecția subsidiară în temeiul articolului 15 litera (b) din directiva menționată.

72. Mai mult, în opinia noastră, răspunsul la a treia întrebare trebuie să fie negativ întrucât o interpretare a articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 potrivit căreia ar fi necesar ca UNRWA sau statul în care acest organism își desfășoară activitatea să cauzeze persoanei respective în mod intenționat o vătămare sau să o priveze de asistență ar fi *contra legem*, deoarece contravine formulării clare și imperative a acestei dispoziții și, de altfel, celei a articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva. Ambele dispoziții prevăd fără echivoc că, atunci când protecția sau asistența din partea UNRWA încetează pentru *un motiv oarecare*, persoanele în cauză vor beneficia *de drept* de regimul prevăzut de directiva și de convenția în cauză.

73. În plus, în Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 65), Curtea a confirmat că a doua teză a articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 trebuie interpretată în sensul că încetarea protecției sau a asistenței din partea UNRWA „din orice motive” vizează de asemenea situația unei persoane care, după ce a recurs efectiv la respectiva protecție sau la respectiva asistență, încetează să beneficieze de aceasta dintr-un motiv dincolo de controlul său și independent de voința sa. După cum observă în mod corect Comisia, nu există cerința ca UNRWA sau statul în care UNRWA își desfășoară activitatea³⁷ să acționeze cu intenție sau în mod discriminatoriu. Este necesar numai ca persoanele să fi încetat să obțină asistență sau protecție din partea UNRWA pentru motive dincolo de controlul lor și independente de voința lor³⁸.

74. Dacă s-ar stabili că UNRWA sau statul în care își desfășoară activitatea a cauzat unor persoane în mod intenționat o vătămare sau le-a privat de asistență sau de protecție (printr-o acțiune sau printr-o omisiune), o astfel de dovadă ar fi desigur deosebit de relevantă. Totuși, nu este necesar să se demonstreze existența unei intenții de această natură atunci când se aplică articolul 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83. După cum a statuat Curtea în Hotărârea din 13 ianuarie 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 67), trebuie luate în considerare toate elementele relevante.

75. Prin urmare, considerăm că, pentru a se stabili dacă persoanele care solicită statutul de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 sunt obligate să părăsească o zonă de protecție a UNRWA, nu este necesar să se demonstreze că UNRWA sau statul în care acest organism își desfășoară activitatea le-a cauzat în mod intenționat o vătămare sau le-a privat de asistență (printr-o acțiune sau printr-o omisiune). În

³⁷ A se vedea și răspunsul nostru la a patra întrebare a instanței de trimitere cu privire la rolul acestui stat ca actor care oferă protecție sau asistență.

³⁸ În plus, Curtea a indicat în mod explicit că asistența sau protecția trebuie să fie „efectivă”. Simpla existență a unui organism sau a unei agenții care are sarcina de a furniza o astfel de asistență sau protecție este insuficientă. Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 60).

schimb, după cum a arătat Curtea în Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții* (C-364/11, EU:C:2012:826, punctul 65), trebuie să se stabilească dacă astfel de solicitanți au încetat să beneficieze de asistență sau de protecție din partea UNRWA dintr-un motiv dincolo de controlul lor și independent de voința lor. Mai mult, o asemenea asistență sau protecție trebuie să fie efectivă.

E. A patra întrebare

76. Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă asistența acordată unor persoane precum solicitanții de actori ai societății civile precum ONG-urile este relevantă în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83. În acest context, trebuie să se examineze și rolul statului în care UNRWA își desfășoară activitatea.

77. Din modul de redactare a dispozițiilor respective reiese că atât articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, cât și articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 au în vedere în prezent doar un singur actor care oferă protecție sau asistență, și anume UNRWA³⁹.

78. Potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2011/95 se aplică atunci când se dovedește, pe baza unei evaluări individuale a *tuturor elementelor relevante*, că apatridul de origine palestiniană în cauză se află într-o stare personală de insecuritate gravă, iar UNRWA, a cărei asistență a fost solicitată de persoana interesată, nu este în măsură să îi asigure condiții de viață conforme misiunii sale, acest apatrid fiind astfel obligat, din motive independente de voința sa, să părăsească zona de operațiuni a UNRWA⁴⁰. Curtea a mai arătat că protecția sau asistența efectivă din partea UNRWA într-o zonă care intră sub incidența mandatului acestui organism trebuie să permită persoanei în cauză să stea acolo în siguranță, în „condiții de viață demne”⁴¹.

79. Deși articolul 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83 și jurisprudența Curții fac referire practic doar la protecția sau la asistența din partea UNRWA, considerăm că rolul statului în care își desfășoară activitatea UNRWA nu poate fi ignorat în acest context. Este clar că UNRWA nu acționează într-un vid și că statul în cauză are un rol determinant în crearea condițiilor care să permită UNRWA să își îndeplinească mandatul în mod efectiv și să garanteze că persoanele în cauză trăiesc în condiții de viață demne⁴². Aceasta înseamnă că atât impactul pozitiv, cât și cel negativ al acțiunilor statului respectiv, precum și condițiile generale de securitate și de viață ale refugiaților palestinieni (precum reclamanții) care au reședința în Liban trebuie luate în considerare cu ocazia oricărei aprecieri globale a tuturor circumstanțelor relevante care se efectuează în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.

³⁹ Deși UNRWA nu este menționată nominal în mod expres.

⁴⁰ Hotărârea din 13 ianuarie 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 51).

⁴¹ A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2021, *Bundesrepublik Deutschland* (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană) (C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 54).

⁴² În răspunsul său la o întrebare adresată de Curte, Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UK) a anexat o scrisoare a UNRWA în care aceasta din urmă preciza că „nu administrează tabere de refugiați și nu este responsabilă de protecția siguranței sau a securității fizice a refugiaților palestinieni sau de menținerea legii și a ordinii în cele cinci zone de operațiuni ale UNRWA. Responsabilitatea pentru asigurarea securității fizice a refugiaților palestinieni care au reședința în oricare dintre cele cinci zone de operațiuni ale UNRWA ține de suveranitatea și de responsabilitatea guvernului gazdă”.

80. Astfel, de exemplu, atunci când refugiații palestinieni au realmente un drept de acces pe termen lung la educație și la îngrijiri medicale furnizate de statul în cauză, considerăm că această situație trebuie luată în considerare în cadrul unei aprecieri globale a tuturor circumstanțelor relevante în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83. Ar fi desigur artificial să ne concentrăm exclusiv pe protecția sau asistența furnizată de UNRWA, întrucât caracterul adecvat al domeniului de aplicare al protecției sau al asistenței furnizate în practică depinde de contextul în care acționează această instituție.

81. În această privință, reiese totuși din dosarul de care dispune Curtea (și sub rezerva verificării de către instanța de trimitere) că refugiații palestinieni din Liban sunt supuși unor restricții legale sau altor restricții *de facto* în ceea ce privește accesul la serviciile publice, precum tratamentul medical și educația. Dacă instanța de trimitere constată că aceasta este într-adevăr situația, atunci ar fi nerealist să se presupună, în asemenea împrejurări, că orice presupuse deficiențe în întinderea unei astfel de protecții sau asistențe nu ar avea un impact mai mare asupra refugiaților palestinieni decât asupra restului populației.

82. În plus, considerăm (după cum am arătat deja) că, atunci când misiunea UNRWA este împiedicată sau subminată din cauza deteriorării situației politice și economice din statul în cauză, mai degrabă decât printr-o acțiune directă a statului, astfel de împrejurări sunt de asemenea extrem de relevante pentru orice apreciere a aplicabilității articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.

83. Pe de altă parte, nu poate fi ignorat în acest context rolul important al actorilor societății civile precum ONG-urile⁴³. Astfel, de exemplu, atunci când ONG-urile acționează sub patronajul UNRWA sau sunt mandatate în mod legal de UNRWA pentru a oferi protecție sau asistență în numele său, o asemenea acțiune trebuie luată în considerare atunci când se apreciază efectivitatea protecției sau a asistenței furnizate de UNRWA. În astfel de împrejurări, ONG-urile acționează în toate privințele în calitate de agenți ai UNRWA.

84. Mai mult, considerăm că trebuie luată în considerare și asistența acordată de ONG-urile care acționează sub patronajul statului în care își desfășoară activitatea UNRWA, în cazul în care acestea sunt mandatate în mod legal de statul respectiv să acorde o atare asistență, cu condiția – și este vorba despre o condiție esențială – ca refugiații palestinieni să dispună de un drept legal de acces la protecția sau asistența asigurată de ONG-urile în cauză, iar o astfel de protecție sau asistență să fie efectivă și durabilă. O simplă protecție sau asistență ad-hoc sau temporară nu este suficientă.

85. Nicio altă asistență furnizată unor persoane precum solicitanții de ONG-uri care nici nu acționează sub patronajul UNRWA/statului în care își desfășoară activitatea UNRWA, nici nu sunt mandatate în mod legal de UNRWA/statul în care își desfășoară activitatea UNRWA pentru a oferi protecție sau asistență în numele lor nu este relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, întrucât accesibilitatea, efectivitatea și durabilitatea unei asemenea asistențe nu pot fi garantate sau apreciate în mod valid. O astfel de asistență – deși este fără îndoială valoroasă – este chiar prin natura sa instabilă și precară. Ca atare, ea nu poate fi determinantă pentru drepturile legale ale unei persoane în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83.

⁴³ Le vom denumi ONG-uri din motive de concizie.

86. Prin urmare, considerăm că protecția sau asistența furnizată refugiaților palestinieni de actorii societății civile precum ONG-urile este relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 atunci când ei acționează sub patronajul UNRWA sau sunt mandatați în mod legal de UNRWA pentru a asigura protecție sau asistență în numele său. Protecția sau asistența acordată refugiaților palestinieni de actorii societății civile atunci când acționează sub patronajul statului în care își desfășoară activitatea UNRWA sau sunt mandatați în mod legal de statul respectiv să acorde protecție sau asistență în numele său este de asemenea relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, cu condiția ca refugiații în cauză să aibă un drept legal de acces la protecția sau asistența acordată de acești actorii, ONG-uri, iar o asemenea protecție sau asistență să fie efectivă și durabilă. În schimb, o simplă protecție ad-hoc sau temporară ori o asistență caritabilă nu este suficientă. Nicio altă asistență furnizată de actorii societății civile nu este relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, întrucât accesibilitatea, efectivitatea și durabilitatea unei astfel de asistențe nu pot fi garantate sau apreciate în mod valid.

VI. Concluzie

87. În consecință, propunem să se răspundă la întrebările preliminare adresate de First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil)] (Regatul Unit) după cum urmează:

- 1) Trebuie efectuată o apreciere individuală a tuturor elementelor relevante ale situației aflate în discuție pentru a se verifica dacă a existat o încetare a protecției sau a asistenței din partea Agenției Organizației Națiunilor Unite de Ajutorare și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Apropiat (UNRWA) în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate. Aceasta presupune o apreciere a circumstanțelor care se susține că au obligat solicitantul să părăsească zona de operațiuni a UNRWA la momentul la care a făcut-o și totodată o apreciere *ex nunc*, orientată spre viitor, a posibilității solicitantului de a beneficia în prezent de o asemenea protecție sau asistență.
- 2) Aprecierea aspectului dacă un solicitant are dreptul la statutul de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 trebuie efectuată în conformitate cu articolul 4 din directiva respectivă și cu jurisprudența referitoare la aceasta. Deși în mod normal este obligația solicitantului să prezinte toate elementele necesare în susținerea cererii sale, revine totuși statului membru în cauză obligația de a coopera cu solicitantul în stadiul stabilirii elementelor relevante ale acestei cereri. Dacă, pentru orice motiv, elementele furnizate de solicitantul unei protecții internaționale nu sunt complete, actualizate sau relevante, este necesar ca statul membru în cauză să coopereze în mod activ, în acest stadiu al procedurii, cu solicitantul pentru a permite strângerea tuturor elementelor de natură să susțină cererea.
- 3) Pentru a se stabili dacă persoanele care solicită statutul de refugiat în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 sunt obligate să părăsească o zonă de protecție a UNRWA, nu este necesar să se demonstreze că UNRWA sau statul în care acest organism își desfășoară activitatea le-a cauzat în mod intenționat o vătămare sau le-a privat de

asistență (printr-o acțiune sau printr-o omisiune). În schimb, trebuie să se stabilească dacă astfel de solicitanți au încetat să beneficieze de asistență sau de protecție din partea UNRWA pentru un motiv dincolo de controlul lor și independent de voința lor. Mai mult, o asemenea asistență sau protecție trebuie să fie efectivă.

- 4) Protecția sau asistența furnizată refugiaților palestinieni de actorii ai societății civile precum organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) este relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83 atunci când ei acționează sub patronajul UNRWA sau sunt mandatați în mod legal de UNRWA pentru a asigura protecție sau asistență în numele său. Protecția sau asistența acordată refugiaților palestinieni de actorii societății civile atunci când acționează sub patronajul statului în care își desfășoară activitatea UNRWA sau sunt mandatați în mod legal de statul respectiv să acorde protecție sau asistență în numele său este de asemenea relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, cu condiția ca refugiații în cauză să aibă un drept legal de acces la protecția sau asistența acordată de acești actorii, ONG-uri, iar o asemenea protecție sau asistență să fie efectivă și durabilă. În schimb, o simplă protecție ad-hoc sau temporară ori o asistență caritabilă nu este suficientă. Nicio altă asistență furnizată de actorii societății civile nu este relevantă pentru incidența articolului 12 alineatul (1) litera (a) a doua teză din Directiva 2004/83, întrucât accesibilitatea, efectivitatea și durabilitatea unei astfel de asistențe nu pot fi garantate sau apreciate în mod valid.